

Good Practice inrichting compliancefunctie bij pensioenfondsen

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

DISCLAIMER

Good practices bevatten suggesties of aanbevelingen voor onder toezicht staande instellingen. Het zijn voorbeelden van mogelijke toepassingen die naar het oordeel van DNB goede invulling geven aan de verplichtingen uit wet- en regelgeving. Good practices zijn indicatief van aard en instellingen zijn vrij om een andere toepassing te kiezen, zo lang men anderszins voldoet aan de wet- en regelgeving. Voor een nadere toelichting op de status van de beleidsuitingen van DNB zie de [Leeswijzer beleidsuitingen DNB op Open Boek Toezicht](#).

Deze Good Practice richt zich uitsluitend tot pensioenfondsen, niet tot de andere pensioen-uitvoerders (premiepensioeninstellingen en verzekeraars).

De wet- en regelgeving schrijft niet voor dat pensioenfondsen een compliancefunctie inrichten.¹ Toch wordt de toegevoegde waarde van een goed functionerende compliancefunctie in de pensioensector onderkend. De compliancefunctie helpt een pensioenfonds immers toezicht te houden op de naleving van wettelijke en interne regels, voorschriften en procedures en helpt een adequaat risicobeheersingsproces op te zetten en te onderhouden. De Europese en nationale wet- en regelgeving waar pensioenfondsen aan moeten voldoen neemt toe waardoor het belang van een goed functionerende compliancefunctie toeneemt. De wijze waarop de compliancefunctie door pensioenfondsen wordt ingericht verschilt in de praktijk. Daarom wil DNB pensioenfondsen good practices (niet-verplichtende aanbevelingen) bieden voor de inrichting van de compliancefunctie. Deze handreikingen zijn aangevuld met kennis en ervaring over de inrichting van de compliancefunctie bij andere instellingen zoals verzekeraars en banken.

De voorbeelden die in deze Good Practice worden genoemd zijn mogelijk niet altijd direct toepasbaar bij uw pensioenfonds. Risicobeheersing vergt altijd maatwerk. Dit geldt ook voor de inrichting van de compliancefunctie.

Wettelijk kader

In artikel 143 Pensioenwet ('Pw') en artikel 138 Wet verplichte beroepspensioenregeling ('Wvb'), is bepaald dat een (beroeps)pensioenfonds zijn organisatie zodanig inricht, dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt. In de artikelen 18 tot en met 20 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen ('Besluit Ftk') worden deze wettelijke bepalingen verder uitgewerkt. Een pensioenfonds dient onder meer zorg te dragen voor een systematische analyse van integriteitsrisico's en aan de hand daarvan een integriteitbeleid vast te stellen en uit te voeren (art. 19 Besluit Ftk). Ook dient een pensioenfonds te beschikken over procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang met en vastlegging van incidenten (art. 19a Besluit Ftk) en te beschikken over procedures en maatregelen met betrekking tot het tegengaan van belangenverstrengeling (art. 20 Besluit Ftk).

---

¹ Bij verzekeraars (artikel 26.2 Besluit prudentiële regels Wft, zie ook artikelen 21 lid 1 Besluit prudentiële regels Wft en 26.3 Besluit prudentiële regels Wft) en premiepensioeninstellingen (artikel 21 lid 1 Besluit prudentiële regels Wft) is een compliancefunctie wel voorgeschreven.

Inhoudsopgave

De compliancefunctie	5
Het compliance charter	9
Compliance jaarplan	10
Bemensing (capaciteit en deskundigheid)	11
De praktijk van de compliancefunctie	13
Awareness en opleiding	17

De compliancefunctie

Voor de definitie van het begrip compliancefunctie kan aansluiting worden gezocht bij het Besluit prudentiële regels Wft.²

"Het organisatieonderdeel heeft als taak het controleren van de naleving van wettelijke regels en van interne regels die de financiële onderneming of bijkantoor zelf heeft opgesteld."³

Uit het inventariserend onderzoek van DNB blijkt dat de verantwoordelijkheden van de compliancefunctie bij pensioenfondsen betrekking hebben op naleving van wet- en regelgeving én op integriteit. Dit past bij de definitie van compliance die DNB hanteert in deze Good Practice:

'Naleving van hetgeen bij of krachtens enig wettelijk voorschrift is voorgeschreven, alsmede het werken volgens de normen en regels die een instelling zelf heeft opgesteld én handelen overeenkomstig de heersende maatschappelijke normen.'

De compliancefunctie in deze definitie is dus de persoon of afdeling die toeziet op de naleving van hetgeen bij of krachtens enig wettelijk voorschrift is voorgeschreven, alsmede het werken volgens de normen en regels die een instelling zelf heeft opgesteld, én die toeziet op het handelen overeenkomstig de heersende maatschappelijke normen. Daarnaast ondersteunt

de compliancefunctie het pensioenfonds bij het identificeren, beoordelen, bewaken en rapporteren van de compliance- en integriteitsrisico's van de pensioenorganisatie, en adviseert de compliancefunctie het bestuur daaromtrent.⁴ Een goed functionerende compliancefunctie is daarmee van toegevoegde waarde voor het inrichten en waarborgen van een integere bedrijfsvoering. De scoping van de compliancefunctie kan worden beperkt tot wet- en regelgeving aangaande compliance en integriteit, zolang naleving van wetgeving buiten deze scope geborgd is in andere functies (bijvoorbeeld bij de pensioenjurist).

Good practice

Om in kaart te brengen of de bedrijfsprocessen in de organisatie goed worden beheerst, zet een pensioenfonds het 'three lines of defense' model in. Het pensioenfonds heeft verschillende risico's in kaart gebracht en draagt met dit model bij aan de beheersing van deze risico's en het treffen van adequate maatregelen. Op die manier kan het pensioenfonds risico's effectief beheersen en voldoen aan de wettelijke vereisten voor een integere bedrijfsvoering.

Onafhankelijkheid van de compliancefunctie

Zoals aangegeven volgt uit de pensioenwetgeving geen expliciete verplichting voor pensioenfondsen om een compliancefunctie in te richten en zijn er geen eisen vastgelegd waaraan de compliancefunctie moet voldoen. Voor

² Artikel 21 lid 1 Besluit prudentiële regels Wft.

³ N.B.: Een "financiële onderneming" in de zin van artikel 1:1 Wft omvat niet tevens een (beroeps)pensioenfonds als bedoeld in de Pw en de WvB.

⁴ Vergelijk ESMA, 5 June 2020, Guidelines on certain aspects of the MiFID II compliance function requirements, p. 4, [ESMA35-36-1946](#).

andere pensioenuitvoerders zoals verzekeraars en premiepensioeninstellingen is in zowel Europese als nationale wet- en regelgeving wel vastgelegd dat er een compliancefunctie moet zijn en aan welke eisen een compliancefunctie moet voldoen.⁵ Zo gelden voor deze instellingen als belangrijke waarborgen dat de compliancefunctie onafhankelijk moet kunnen opereren, toegang heeft tot alle noodzakelijke informatie en een adequate hoeveelheid mensen tot zijn beschikking heeft. Deze kaders kunnen pensioenfondsen helpen bij de inrichting van hun compliancefunctie.

Good practice

- Een pensioenfonds heeft de compliancefunctie onafhankelijk gepositioneerd ten opzichte van het bestuur, het bestuursbureau, de PUO, het toezichthoudend orgaan en de overige organen van het pensioenfonds en kan zo op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke wijze opereren. De eindverantwoordelijkheid voor de compliancefunctie is belegd binnen het bestuur.
- Een pensioenfonds heeft, rekening houdend met de aard, omvang en complexiteit van het fonds, de compliancefunctie als zelfstandig organisatieonderdeel ingericht om zo het onafhankelijk opereren van de compliancefunctie te waarborgen. De personen die de compliancefunctie uitvoeren zijn geen onderdeel van andere organen en functies van het pensioenfonds.

Good practice

Gegeven de ontwikkelingen op het gebied van compliance, integriteit en de maatschappelijke verwachtingen is een pensioenfonds overgegaan tot de inrichting en professionalisering van de compliancefunctie, zowel op inhoud als in uitvoering. Waar de compliancefunctie voorheen binnen het bestuur was belegd, besluit het pensioenfonds er een separate en onafhankelijke functie van te maken met voldoende gewicht. Het pensioenfonds werkt toe naar het inrichten van de compliancefunctie als een 'vierde sleutelfunctie'. Daartoe neemt de compliancefunctie onder meer standaard plaats in een sleutelfunctiehoudersoverleg.

Good practice

Een pensioenfonds draagt er zorg voor dat degene die de compliancefunctie vervult en te goeder trouw en naar behoren een melding (intern of extern) heeft gedaan als gevolg van deze melding niet wordt benadeeld (overeenkomstig artikel 143a lid 4 Pw en artikel 21 Wet op de ondernemingsraden).

⁵ Onder andere art. 46 Solvency II en art. 21 lid 1 Besluit prudentiële regels Wft. Ook diverse beleidsuitingen van toezichthouders kunnen worden gebruikt bij de inrichting van de compliancefunctie.

Good practice

Bij een ondernemingspensioenfonds was de compliance officer bij de (bijdragende) onderneming werkzaam op een afdeling waarvan de voorzitter van het pensioenfonds afdelingshoofd was. Dit kan de onafhankelijkheid van de compliance officer in gevaar brengen. Het pensioenfonds heeft dit opgelost door een compliance officer van een andere afdeling bij de sponsor aan te stellen. Een ander voorbeeld is het aanstellen van meerdere compliance medewerkers van verschillende afdelingen, zodat dossiers overgeheveld kunnen worden naar een andere medewerker indien hiërarchische verhoudingen de onafhankelijkheid potentieel beïnvloeden. Daarbij is voorgeschreven in welke situaties dossiers overgeheveld dienen te worden.

Good practice

Een pensioenfonds heeft, rekening houdend met haar omvang en risicoprofiel, de compliancefunctie bij een externe compliance officer belegd. Daarbij is afgesproken dat de externe compliance officer bij aanvang of wijziging van een relatie met een andere klant deze belangen meldt bij de risicobeheerfunctie van het pensioenfonds. De risicobeheerfunctie beoordeelt vervolgens of er risico's op belangenverstremming voortvloeien uit de combinatie van enerzijds het werk dat de externe compliance officer doet voor het pensioenfonds en anderzijds de werkzaamheden die hij verricht voor zijn andere klanten.

Good practice

De compliancefunctie heeft niet alleen overleg met het bestuur, maar ook met andere gremia, waaronder sleutelfuncties. De frequentie van het overleg wordt risicogebaseerd ingevuld (bij iedere vergadering, ad hoc of periodiek). Op voorhand is vastgelegd met welke frequentie de compliancefunctie overleg heeft met (bepaalde) andere organen binnen het pensioenfonds. Daarnaast kan de compliancefunctie ook ad-hoc met deze organen overleg plegen. Ook initieert de compliance officer waar nodig overleg met andere functies, gremia of personen om een goed gevoel te krijgen van wat er speelt binnen het pensioenfonds.

Bij een pensioenfonds neemt de compliancefunctie standaard deel aan het sleutelfunctieoverleg. Bij een ander pensioenfonds zit de compliancefunctie standaard in de risicoadviescommissie alsmede in de niet-financiële risico commissies van de belangrijkste uitbestedingspartners. Bij een derde pensioenfonds vindt periodiek overleg plaats tussen de compliance officer en de governance & risk commissie.

Good practice

Een pensioenfonds heeft in het compliance charter voorgeschreven dat de compliancefunctie beschikt over voldoende middelen en toegang heeft tot alle relevante informatie en personen. Hiervoor heeft de compliancefunctie de benodigde autorisaties gekregen.

Proactiviteit

Een belangrijke taak van een effectieve compliancefunctie is het gevraagd én ongevraagd geven van advies over compliance en integriteit gerelateerde onderwerpen. De compliancefunctie neemt dus een proactieve houding aan. Daarbij spreekt de compliancefunctie waar nodig het bestuur aan over compliance en integriteit gerelateerde onderwerpen.

Good practice

De compliance officer van een algemeen pensioenfonds kan gevraagd en ongevraagd zijn opinie over voorgenomen besluitvorming geven. Doordat de compliance officer geïnformeerd wordt over voorgenomen besluitvorming (waaronder bijvoorbeeld ook grote veranderingstrajecten), kan hier vanuit compliance- en integriteitperspectief tijdig input op gegeven worden. Wanneer de compliance officer van deze mogelijkheid gebruik maakt, worden de opinies van de compliance officer toegevoegd aan de voorlegger voor bestuursbesluiten, zodat het bestuur van de pensioenorganisatie dit perspectief mee kan nemen in de besluitvorming.

Rapportagelijnen

De compliancefunctie is het meest effectief wanneer deze direct en zelfstandig toegang heeft tot het bestuur en direct aan het bestuur rapporteert. Indien het aangelegenheden van het bestuur betreft, wordt in beginsel tevens gerapporteerd aan het toezichthoudend orgaan. Daarnaast kan ervoor worden gekozen dat de compliancefunctie standaard ook direct aan het toezichthoudend orgaan rapporteert. Indien de compliancefunctie constateert dat het bestuur onvoldoende gehoor geeft aan adviezen of input van de compliancefunctie, is het goed dat de compliancefunctie de mogelijkheid heeft om direct en zonder tussenkomst van bestuur het toezichthoudend orgaan hierover te informeren. Dit kan bijvoorbeeld wanneer er sprake is van een substantieel risico voor de belangen van deelnemers of een significant risico op non-compliance. Het draagt bij aan de effectiviteit van de compliancefunctie als in het compliance charter duidelijk is omschreven welke escalatiepaden er zijn.

Good practice

Het bestuur van een pensioenfonds kan de adviezen en input van de compliancefunctie niet zonder gedegen motivering terzijde leggen. Deze waarborg is vastgelegd in fondsdocumentatie (beleid). Hiermee benadrukt het fonds het belang van de input van compliance. De compliancefunctie monitort op zijn beurt de opvolging van de adviezen en input en stuurt daar waar nodig tijdig bij.

Het pensioenfonds beschikt over procedures over hoe te handelen in die gevallen dat aanbevelingen van de compliancefunctie niet worden opgevolgd in de besluitvorming.

Het compliance charter

Het compliance charter is een basisdocument voor de compliancefunctie. In een compliance charter worden de compliance beginselen vastgelegd. Een effectieve compliance charter omvat in ieder geval de volgende elementen:

- De missie en doelstellingen van de compliancefunctie
- De definitie van de compliancefunctie, de positionering van de compliancefunctie in de organisatie en de reikwijdte van de functie
- De taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de compliancefunctie

Om het compliance charter het juiste gewicht mee te geven, heeft het de voorkeur dat deze door het bestuur wordt vastgesteld.

Good practice

Het compliance charter van een pensioenfonds bevat een overzichtelijke omschrijving van de compliancefunctie alsmede van diens takenpakket. Het charter geeft weer aan welke overlegstructuren de compliancefunctie deelneemt en welke rapportagelijnen en handhavingsmogelijkheden de compliancefunctie ter beschikking staan. Daarnaast zijn alle compliance gerelateerde beleidsdocumenten als bijlagen toegevoegd, waardoor alles wat compliance betreft overzichtelijk op één plek terug te vinden is.

Het compliance charter geeft dus de taken, middelen, verantwoordelijkheden en rapportagelijnen van de compliancefunctie weer. Ook worden de handhavingsmogelijkheden en escalatiepaden uiteengezet, inclusief de voorwaarden waaronder daarvan gebruikt gemaakt kan worden.

Good practice

Om de actualiteit van het compliance charter te borgen evalueert het bestuur van het pensioenfonds twee keer per jaar het compliance charter. Deze periodiciteit kan afhankelijk zijn van de grootte van het fonds alsmede de wijzigingen van de integriteitsrisico's die op het pensioenfonds van toepassing zijn. Uiteraard kan voor een andere evaluatiecyclus gekozen worden, bijvoorbeeld door een meer of minder frequente cyclus te kiezen of door de evaluatie van het charter mee te nemen in de evaluatiecyclus van andere compliance documenten. Voor de relevante bijlagen of overige compliencedocumenten bij het compliance charter kan een pensioenfonds aansluiten bij de evaluatiecyclus van het compliance charter of hiervoor een separate evaluatie- of revisiecyclus opstellen.

Good practice

Het compliance charter beschrijft de wijze waarop de compliancefunctie de door het pensioenfonds getroffen beheersmaatregelen monitort. Hierin wordt onder meer aandacht besteed aan frequentie en omvang van steekproefsgewijze controles, wijze van toetsing, gebruik van externe bronnen, rapportage en follow up van de bevindingen.

Mogelijke overlap van taken van de compliancefunctie met andere organen/posities binnen het pensioenfonds doet geen afbreuk aan de wettelijke taken van de andere posities binnen het pensioenfonds.

Compliance jaarplan

De in het compliance charter beschreven taken van de compliancefunctie worden meestal verder uitgewerkt in een compliance jaarplan. In dit jaarplan kan beschreven worden welke (extra) werkzaamheden voor dat jaar worden uitgevoerd, voorzien van een duidelijke planning. Inhoudelijk kan ervoor worden gekozen om het compliance jaarplan, het jaarplan van de risicobeheersfunctie en/of het jaarplan van de interne auditfunctie op elkaar te laten aansluiten, zodat er een goede samenhang en samenwerking is tussen de werkzaamheden van de tweede en derde lijn. Het verdient aanbeveling dat de compliancefunctie, al dan niet tezamen met de risicobeheerfunctie, het compliance jaarplan inhoudelijk opstelt. Ook verdient het aanbeveling om de eerste lijn te betrekken bij de totstandkoming van het compliance jaarplan. Het is uiteindelijk aan het bestuur van het pensioenfonds om het jaarplan goed te keuren. Het compliance jaarplan wordt meestal jaarlijks geactualiseerd door de compliancefunctie, al dan niet tezamen met de risicobeheerfunctie.

De systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) biedt verrijking voor het opstellen van het compliance jaarplan.⁶ Op grond van de in de SIRA vermelde risico's en beheersmaatregelen kan het compliance jaarplan worden opgesteld. De compliancefunctie is verantwoordelijk voor de uitvoering en bewaakt de voortgang van het compliance jaarplan.

Good practice

De compliancefunctie van een pensioenfonds stelt jaarlijks een compliance jaarplan op, waarin de uit te voeren werkzaamheden voor het aankomende jaar zijn opgenomen. In dit jaarplan is onder meer uitgewerkt welke monitoringsactiviteiten worden uitgevoerd, en met welke frequentie. Het pensioenfonds houdt daarbij rekening met de omvang en het risicoprofiel van het pensioenfonds en de taakstelling en omvang van de compliancefunctie.

⁶ Good practices "De Integriteitsrisicoanalyse – meer waar dat moet, minder waar dat kan (dnb.nl).

Bemensing (capaciteit en deskundigheid)

Capaciteit

Om effectief te zijn is het van belang dat de compliancefunctie beschikt over voldoende capaciteit.⁷ Om die benodigde capaciteit te bepalen kan het pensioenfonds onder meer rekening houden met de taakomschrijving van de compliancefunctie, de omvang van het pensioenfonds en de risico's waaraan het pensioenfonds is blootgesteld. Oftewel, de inrichting van de compliancefunctie kan proportioneel en in het licht van het risicoprofiel plaatsvinden. In de praktijk blijkt dat bij een groot pensioenfonds de compliancefunctie meestal zwaarder (groter qua omvang in uren) is ingericht dan bij een klein pensioenfonds. Bij een lichte(re) invulling (dus minder uren) van de compliancefunctie hoeft het niet zo te zijn dat het pensioenfonds dan niet of minder de integriteitsrisico's beheerst. Er is dan wel een grotere afhankelijkheid van de individuele persoon die de taak uitvoert, of van de compliance uitvoering bij de PUO; dit kan het pensioenfonds kwetsbaar maken.

Good practice

Een pensioenfonds vult de compliancefunctie in door een compliance officer aan te stellen. Het pensioenfonds heeft een functieprofiel opgesteld voor de compliance officer, met daarin onder meer een omschrijving van het takenpakket en de gewenste competenties van de compliance officer. Het functieprofiel wordt gebruikt als leidraad voor het invullen van de vacature voor de compliance officer.

Good practice

Een pensioenfonds heeft vastgelegd over welk budget en hoeveel FTE de compliancefunctie ten minste moet kunnen beschikken om effectief invulling te kunnen geven aan de functie.

Veel pensioenfondsen hebben gekozen voor een externe compliancefunctie. Maar soms, bijvoorbeeld indien het pensioenfonds overweegt om hier verandering in aan te brengen, hetzij door een nieuw contract aan te gaan met een andere externe compliancefunctie hetzij door over te gaan naar een interne compliancefunctie, blijkt dat de overgang van de portefeuille in de praktijk niet goed geborgd wordt. Dit kan ertoe leiden dat de opvolging niet vlekkeloos verloopt. Een voorbeeld betreft het onvoldoende afwikkelen van het compliance jaarplan door de overgang, of het onvoldoende opvolgen van aanbevelingen uit de monitoringswerkzaamheden.

Good practice

Een fonds heeft in de overeenkomst van opdracht met de externe compliance officer geborgd dat bij het beëindigen van de overeenkomst met de externe compliance officer alle voor de functie relevante informatie aan de nieuwe compliance officer wordt overgedragen.

Deskundigheid

De compliancefunctie is aantoonbaar deskundig en beschikt over de benodigde kennis, kwalificaties en vaardigheden, waaronder kennis van

⁷ Vergelijk de voor overige financiële instellingen geldende verplichtingen daaromtrent, zoals vastgelegd in het [Besluit prudentiële regels Wft](#).

relevante wet- en regelgeving. Het verdient aanbeveling om vast te leggen over welke kennis en vaardigheden de compliancefunctie ten minste dient te beschikken om effectief invulling te kunnen geven aan de functie.

De compliancefunctie heeft idealiter ook toegang tot hulpmiddelen of tools voor het onderhouden van kennis en vaardigheden.

Good practice

Een pensioenfonds heeft ervoor gekozen om gezien de omvang en het risicoprofiel van het pensioenfonds de compliancefunctie deels intern en deels extern te beleggen. Om overlap te voorkomen heeft het pensioenfonds vooraf een duidelijke taakafbakening beschreven tussen de interne en externe compliancefunctie. Overleg tussen beide is structureel geregeld.

Good practice

De deugdelijkheid en effectiviteit van de (externe) compliancefunctie worden periodiek beoordeeld door het bestuur van het pensioenfonds en/of door de interne auditfunctie met rapportage over de uitkomsten aan het bestuur. Bevindingen worden vastgelegd en worden adequaat opgevolgd door de compliancefunctie. De wijze waarop de compliancefunctie opvolging heeft gegeven aan de bevindingen wordt bij de volgende periodieke beoordeling betrokken.

De praktijk van de compliancefunctie

De praktische invulling van de compliancefunctie hangt af van de aard, omvang en complexiteit van het pensioenfonds. De inrichting en omvang van de compliancefunctie kan proportioneel en in het licht van het risicoprofiel plaatsvinden.

Good practice

In de praktijk ziet DNB dat veel aandacht van de compliancefunctie uitgaat naar de monitoringswerkzaamheden.⁸

Een compliance officer bij een pensioenfonds monitort de naleving van intern beleid en wet- en regelgeving en rapporteert hierover periodiek aan het bestuur. De compliance officer voorziet deze rapportage van aanbevelingen en controleert of en hoe deze aanbevelingen worden opgevolgd. Deze monitoring ziet onder meer op (i) de naleving van de gedragscode door de verbonden personen, (ii) het melden van nevenfuncties, (iii) de naleving van de insidersregeling, en (iv) de naleving van de gemaakte afspraken door de uitbestedingspartners van het fonds.

Betrokkenheid compliancefunctie bij de SIRA

Een pensioenfonds draagt op grond van artikel 19 Besluit Ftk zorg voor een systematische analyse van integriteitsrisico's (SIRA). Aan de hand van deze analyse stelt het fonds het integriteitsbeleid vast en draagt het zorg voor de uitvoering van dat beleid. Een goede SIRA brengt de integriteitsrisico's in kaart die samenhangen met de pensioenorganisatie.

Om de risico's in kaart te brengen en passende beheersmaatregelen te ontwikkelen, ontvangt het bestuur input van de diverse functionarissen binnen het fonds, zoals compliance, risk en audit. Deze betrokkenheid is nodig om het gekozen beleid in te bedden en de procedures daadwerkelijk in praktijk te brengen.

De compliancefunctie is altijd betrokken bij de SIRA en de actualisatie daarvan. De mate van betrokkenheid kan op verschillende manieren worden ingevuld. Ongeacht de mate van betrokkenheid van de compliancefunctie bij de SIRA, verdient het aanbeveling dat de compliancefunctie ontbrekende risico's in de SIRA signaleert en indien nodig ook zelf scenario's inbrengt en de risicoeigenaren daarvan op de hoogte stelt dan wel dit met de risicoeigenaren bespreekt.

Good practices

De betrokkenheid van de compliancefunctie bij de SIRA wordt door pensioenfondsen verschillend vormgegeven.

Good practices betreffen onder meer:

- De compliancefunctie bewaakt de voortgang van de SIRA en zorgt dat de juiste functies worden betrokken bij het proces. Ook faciliteert de compliancefunctie door onder meer het beschikbaar stellen van informatie en middelen en het bevorderen van de werkzaamheden.
- De compliancefunctie challengeert de door de eerste lijn opgestelde scenario's en de analyse van de risico's.
- Daarnaast beoordeelt de compliancefunctie of alle relevante

⁸ Zie ook Modelgedragscode 2020 van de Pensioenfederatie.

beheersmaatregelen én alle relevante factoren zijn opgenomen in de SIRA ter beheersing van de geïdentificeerde risico's. Ook beoordeelt de compliancefunctie of de beheersmaatregel(en) die bij het betreffende scenario zijn vermeld concreet genoeg is (zijn)⁹ en of de vermelde beheersmaatregel het vermelde scenario inderdaad mitigeert. Hierbij vertoont de compliancefunctie een proactieve en kritische houding.

Adviesrol

Een adviesrol van de compliancefunctie heeft voornamelijk betrekking op aan compliance en integriteit gerelateerde onderwerpen. De compliancefunctie beoordeelt of adviseert onder meer over meldingen inzake potentiële belangenconflicten. Hierbij valt te denken aan persoonlijke belangen, nevenfuncties, uitnodigingen, geschenken en gelieerde personen.¹⁰

Good practice

Adviseringswerkzaamheden behelzen in de praktijk vaak:

- Compliance en integriteit gerelateerde vraagstukken in brede zin, waaronder ook vraagstukken over belangenverstremgeling.
- Betrokkenheid bij het opstellen, reviseren en actualiseren van compliance en integriteit gerelateerde beleidsdocumenten, waaronder het integriteitbeleid en de gedragscode.

Hierbij kan ook worden gedacht aan het incidentenbeleid en de klokkenluidersregeling. Een belangrijke taak van de compliancefunctie is daarbij het signaleren of deze fondsdocumentatie aanpassing behoeft en/of actueel is.

- Het signaleren van relevante wijzigingen in wet- en regelgeving en op het gebied van integriteit en het informeren van het bestuur hierover.
- Het vervullen van een rol als sparring partner.
- Adviserende betrokkenheid bij het proces van de SIRA.

Good practice

In de meeste gedragscodes staat vermeld dat een potentiële belangenverstremgeling gemeld dient te worden. Hierbij kan de compliancefunctie een belangrijke rol spelen. Omdat de compliancefunctie inzicht heeft in de mogelijke risico's op belangenverstremgeling, kan de compliancefunctie adviseren omtrent het gemelde potentiële risico. Vervolgens registreert de compliancefunctie de meldingen in een centraal register.

De balans tussen de werkzaamheden van de compliancefunctie en de risicobeheerfunctie wordt soms als een uitdaging gezien. Beide functies opereren binnen de tweede lijn en hebben bepaalde risico-aandachtsgebieden. In de praktijk zien we

⁹ In de praktijk zien we vaak dat bijvoorbeeld bij het risico op belangenverstremgeling bij de verschillende scenario's als beheersmaatregel de gedragscode wordt vermeld, zonder dat expliciet wordt gemaakt welke bepaling(en) van de gedragscode het beschreven scenario mitigeert.

¹⁰ Zie ook de [Good Practices 'Risicobeheersing belangenverstremgeling bij pensioenfondsen', De Nederlandsche Bank](#).

dat deze functies elkaar kunnen versterken op het moment dat ze de samenwerking zoeken. De afstemming van de compliancefunctie met de risicobeheerfunctie zal dusdanig moeten zijn dat er per thema op het gebied van compliance en integriteit geen blinde vlekken ontstaan.

Good practice

Een pensioenfonds heeft in het compliance charter vooraf beschreven hoe de risicobeheerfunctie en de compliancefunctie elkaar kunnen aanvullen en versterken.

De adviesrol van de compliancefunctie kan ook naar voren komen bij uitbesteding van werkzaamheden door het pensioenfonds.

Good practices

- In het uitbestedingsbeleid is opgenomen wat de rol van de compliancefunctie is bij uitbesteding van werkzaamheden door een pensioenfonds. Zo toetst de compliancefunctie voorafgaand aan uitbesteding op eventuele belangenconflicten bij personen die betrokken zijn in het selectietraject. Bij aanvang van het contract met de uitbestedingspartij kijkt de compliancefunctie onder meer of de benodigde compliance documenten en processen aanwezig zijn en of deze voldoen aan de vereisten van het pensioenfonds. Ook kijkt de compliancefunctie of de naleving van compliance gerelateerde onderwerpen contractueel zijn vastgelegd en toetst de compliancefunctie de naleving hiervan periodiek.
- De compliance officier van een pensioen-

fonds beoordeelt of de door de potentiële uitbestedingspartij getroffen beheersmaatregelen van integriteitsrisico's afdoende zijn. Daarbij wordt zowel gekeken naar de specifieke integriteitsrisico's die zijn geïdentificeerd door de potentiële uitbestedingspartij, als naar de integriteitsrisico's die de specifieke uitbesteding mee kan brengen en naar de SIRA van het pensioenfonds. Deze beoordeling door de compliancefunctie is een standaard onderdeel van de uitbesteding.

- Bij een pensioenfonds speelt de compliancefunctie standaard een rol bij uitbesteding. De compliancefunctie kijkt bij uitbesteding expliciet naar het risico op belangenverstremgeling dat bij de uitbestedingspartner zou kunnen spelen. De compliancefunctie van het fonds verkrijgt zo ook (meer) inzicht in de andere integriteitsrisico's bij de uitbestedingspartner.

Good practice

De compliancefunctie van het pensioenfonds heeft (periodiek) overleg met de compliancefunctie van de uitbestedingsrelatie. Dit om inzicht te behouden in de compliance risico's van de uitbestedingspartner.

Incidenten

Pensioenfondsen zijn verplicht om DNB onverwijld te informeren omtrent incidenten (artikel 19a Besluit Ftk). Om zorg te dragen voor een goed meldproces hebben pensioenfondsen daarvoor een regeling nodig die het mogelijk maakt

dat (vermeende) incidenten van bijvoorbeeld belangenverstrengeling gemeld kunnen worden. Dat kan zowel met een incidentmeldingsregeling als een klokkenluidersregeling.

Good practices

- De compliancefunctie is betrokken bij de behandeling en afhandeling van incidenten.
- De compliancefunctie onderzoekt of incidenten gemeld dienen te worden bij relevante toezichthouders en adviseert het bestuur van het pensioenfonds hierover.
- De compliancefunctie zorgt ervoor dat meldingen van klokkenluiders worden beoordeeld en bewaakt de voortgang.

Awareness en opleiding

Good practice

Een van de taken van de compliancefunctie van een pensioenfonds is het bevorderen van awareness en het opzetten van trainingen inzake compliance en integriteitsrisico's. De compliancefunctie faciliteert en/of organiseert sessies en trainingen inzake compliance- en integriteitsrisico's voor bestuur en verbonden personen van het pensioenfonds.

specifieke integriteitsrisico's nadere opleiding of aandacht behoeven binnen het pensioenfonds. Dit kan naar aanleiding van de periodieke monitoringswerkzaamheden, de SIRA van het pensioenfonds, een analyse van de specifieke behoeftes van het pensioenfonds en/of eventuele wijzigingen in wet- en regelgeving.

Relevante links

[Good practices "De Integriteitsrisicoanalyse – meer waar dat moet, minder waar dat kan \(dnb.nl\)](#)

Good practice

Een van de taken van de compliancefunctie van een pensioenfonds is om zorg te dragen dat er voldoende hulpmiddelen en tools beschikbaar zijn voor het bevorderen van awareness en het volgen van opleiding met betrekking tot integriteitsrisico's. Via intranet of in manuals is alle informatie actueel en goed toegankelijk.

Aan het pensioenfonds verbonden personen worden periodiek geïnformeerd over het beleid, de interne regels en wettelijke eisen. De compliancefunctie heeft een belangrijke taak ten aanzien van awareness en opleiding. Deze taak kan op verschillende manieren worden ingevuld, afhankelijk van onder meer de omvang van het pensioenfonds en de omvang van de compliancefunctie. De compliancefunctie kan bijvoorbeeld verantwoordelijk zijn voor het periodiek informeren van verbonden personen van het pensioenfonds over compliance en integriteit gerelateerde onderwerpen of verantwoordelijk voor het organiseren of faciliteren van opleidingen over compliance en integriteit. Het verdient aanbeveling dat de compliancefunctie signaleert of

De Nederlandsche Bank N.V.
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
020 524 91 11
dnb.nl

Volg ons op:

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM